

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Dani'el

Yolf ben Yosef

Dessau, 1808

א

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10270

דניאל א

(א) בשנת שלוש למלכות יהויקים מלך יהודה
בא נבוכדנאצר מלך-בבל ירושלם ויצר
עליה: (ב) ניתן אדני בידו את-יהויקים מלך-יהודה
ומקצת כלי בית האלהים וביאם ארץ-שנער בית
אלהיו ואת-הבליים הביא בית אוצר אלהיו:
(ג) ויאמר המלך לאשפנז רב סריסיו להביא מבני
ישראל ומזרע המלוכה ומן-הפרתמים: (ד) ילדים

פירוש אבן יחייא

(א) צנת שלש וגו' ספר כי צנה הג' למלכות יהויקים מלך
יהודה שהיה מלך תקיף ועם תקיף * וכבר היה מוחזק במלכותו אשר
החזיק בו שלש שנים צמחם השלישי יוסף החזקה כלל דבר כי צנת
נבוכדנצר היה צנה הרביעית למלכות יהויקים אחרי טוב השלישי *
כאשר קרה שהסכים לצוא נבוכדנצר על ירושלם שהיה דבר קשה בכל
הג' גדולים היינו צהעקתו מהמה שממנו והוא אומרם צא נבוכדנצר
ירושלם * וצמה שצין והוא אומרם ויצר עליה * וצמה שצליו והוא
אומרם: (ב) ויתן ה' צידו את יהויקים וכלי צית האלהים כי לולי
עזרת ה' לנבוכדנצר לא היה יכול לכבוש ירושלם לרוב גזרת צני
יהודה * מה שהמלך יהויקים וגדוליו אשר נתן ה' צידו הביאם ארץ

באור

א (א) בשנת, כותב הספר, זמן-חיי דניאל וענין חזיונותיו
בכלל, ימצא קורא משכיל מבואר היטב בהקדמה' של ש
למלכו וגו', והלא לא מלך נבוכדנאצר כ"א בשנת ארבע
ליהויקים, כמו שנאמר בירמי' (כ"ה א')? לפי פשוטו שנה
ראשונה של נבוכדנאצר היתה בסוף שנת ג' ובתחלת שנת ד'
ליהויקים ודרך הכתוב למנות באופן זה פעם לשנה שכלתה
ופעם לשנה שאחריה (סר' סעדיה ומצמח דוד) * וגם דעת חז"ל
אינה רחוקה מהפשוט, שענינו בשנת שלש למרדו והממלכה

דניאל א

(א) אים דרישטן רעגירונגסיהרע דעם יהויקים קעניגס
פֿאַן יהודה, צאג נבוכדנאצר, קעניג פֿאַן בבל
נאך ירושלים אונד בלאגערטע עס. (ב) דער עוויגע איבר-
גאב איהם יהויקים דען קעניג פֿאַן יהודה, געכטט אייניגן
דער הייליגן טעמפל = גערעהטע. ער לויס זיא נאך דעם
לאנדע שנער פֿיהרן, ווא זיין פֿאַרנעדמסטר געטצן = טעמפל
וואר, היר לעגטע מאן דיא גערעהטע צום שאטצע דעם
געטצן היין. (ג) דער קעניג בפֿאהל הירוויף דעם אשפּנה
אויפֿזעהער זינר פֿערשניטטענן: מאן נעהמע אייניגע פֿאַן
דען איזראעליטישן קנאכן, דיא פֿאַם קעניגליכן שטאמע

פירוש אבן יהי"א

שנער המקום שהיה בית מלכו שמה כי כל מלכו היה צבול וכאמרו
הכתוב ופקדתי על כל צבול. והכלים הציאם בית אור מלכו וכל
זה לשון ושם ותהלה חליו צחשנו כי זה כמו למלכו וכי עזרתו שיה
חליו צנחוק ההוא. (ג) ויאמר המלך לחשכנו וגו' אז צראות המלך
חטלת יהויקים ועמו וכלי המקדש. הסכים לקחת ממוחסי העם
הנעלה ההוא הם מזרע המלוכה. ואם מן זרע הכרתמים ילדים
לאמקוי שלא יהיו צחורים וזה להיותם כלום המלך המוכן לקבל כל
הרשמים. למען יתחכו צחור ילמדום עתה מחדש וירגל טבעם צו
מה שאם היו צחורים היה קשה העתקם מההרגל אשר הורגלו צו כי

באור

נכונה בידו כנאמר (מלכים ב' כ"ד א) ויהי לוי יהויקים עבד שלש
שנים וישוב וימרד בו עיי' הקדמה. (ב) ויב י א מ, אף האנשים
בית אלהיו, שמה הי' בית אלהיו. (ג) רב. גדול כמו
קרית מלך רב (מרא"ב ע). ומזרע ומן וגו', ווי' המחלקים
(דיסיונקטיפֿע) כלומר או מזרע הממלכה או ממשפחת שרים
גדולים אם לא ימצאו מזרע המלוכה. פר ת מ י מ, מלה
יונית (כרטימתי) ולדעת קצת שרשו פרת וענינו פריץ ותקיף
והמ"ם כמו מ"ם שלשם. (ד) ילדים וגו', מאמר מוסגר

דניאל א

אונד זאנסט פֿאן האָהר אַבְקוֹנֶפֶט זינד — (ד) די אַיעניגן קנאַבן
נעמליך, וועלכע קיינע לייבעס-געברעכן האבן, שענן אַנ-
זעהנס, פֿיינן פֿרשטאַנדעס, קענטניסרייך אונד שאַרפֿזיניג
זינד, אויך דיא פֿעהיגקייט האבן, אים קעניגליכן פּאַללאַסטע
אויפֿצו וואַרטן — אונד לאַסע זיא אין דער קאַלדעער שפּראַכע
אונד שרײַפֿט אונטערריכטן. (ה) דיון וואַלטע דער קעניג
פֿאן זינר טאַפֿל = שפּייזע אונד פֿאן זיינס מונדוויינע, יע טאַג
פֿיר טאַג, רייכן לאַסן, דאַמיט זיא זא דרייאַ יאַהרע לאַנג
פֿערפֿלעגט ווערדן אונד אַייניגע פֿאן איהנן דיא בדיהנונג

פירוש אבן יהייא

ההרגל על כל דבר שלטון ומנהג טבע שני. (ד) אשר אין זהם כל
מוס מחסרון אבר או התעוותו או השמטתו כי כאשר נחאם הקרבן
והמקריב בעל מוס בעיני האלוה ית' ככה הקרב אל היכל מלך הוא
נחאם אט מומו עמו כי מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא. והטעם
כי מי שלח שמרו אלוהו וטבעו מן הכגעי' הוא להמא' בו רוע התכונה
ועל כן יאמרו המושלים צין הנזירים כי לא היה מעולם שלם מי
שהאלוה סימנו צלות מומי'. וטובי מראה צחיכות שיהיה מראיהם
טוב צלוצן ואדמימות בעיווי כפי טבע המנושי ולא יהיה אדום הרצה
נוטה אל האדומה אשר הוא מוג רע ולא שמור הרצה נוטה אל השמורה
אשר גם הוא מוג רע וכן בשאר המרחים וכאלו מראהו יורה על שיווי
זה שמהשיווי ימשך השלימות. ומשכילים בכל חכמה וגומר אחר
סיסבר שלשת שלמיות גוכיים סיפר עוד שלש שלמיות מהשכל האחת
שיהיו משכילים בכל אשר ילמדום והוא השלימות העיוני. והשנית
שיהיו יודעי דעת והוא ההנהגה הטובה צדקס וצניות וצמדינה ועשיית
המלאכות ותפלות המלחמה שהוא שלימות השכל המעשי. והשלישית
שיהיו מניני מדע שולט אשר ילמדו בשלמו השכל העיוני והמעשי

באור

עד וללמדם. וללמדם, נמשך למלת להביא בפסוק
הקודם, כלומר להביא מב"י וללמדם ספר ולשון כשדים.
יודעי דעת ומבני מדע, ההבדל בין מלת דעת ומלת מדע
לדעתי הוא כמו ההבדל בין מלות (קענטניס) וויסענשאפֿט)
בל"א, כי הראשון יאָמַר בבחינת האדם היודע המושכלות,
והשני יאָמַר בבחינת הידיעות המקנות לאדם המתבונן
בהם שכל ובינה. ולכן על הא' יאמר יודעי דעת, כלומר

אֲשֶׁר אֵין-בָּהֶם כָּל מֵאוֹם וְטוֹבֵי מַדְאָה וּמִשְׁבְּלִים
 בְּכָל חֲכָמָה וַיִּדְעֵי דַעַת וּמִבְּנֵי מַדְעַ וְאֲשֶׁר כָּח בָּהֶם
 לַעֲמֹד בְּהִיבֵל הַמֶּלֶךְ וּלְלַמְּדֵם סֵפֶר וּלְשׁוֹן בְּשָׂדִים:
 (ה) וַיִּמָּן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר-יוֹם בְּיוֹמוֹ מִפֶּרֶת-בֵּג
 הַמֶּלֶךְ וּמֵיַיִן מִשְׁתֵּיו וּלְגַדְלָם שָׁנַיִם שְׁלוֹשׁ וּמִקְצָתָם

פירוש אבן יחייא

וּסְיָפוֹ שֶׁשָׁכַלְס חֲכָמָה וְדַעַת בְּהַצִּיגְס דְּנַר מִתּוֹךְ דְּנַר * וְאֲשֶׁר כָּח בָּהֶם
 וְגוֹמַר עוֹד סִיכַר שְׁלִימוֹת אַחַר וְהוּא שִׁיחֵי דְטַצְטַס גְּזוּרִים וַיְהִיָּה לֵהֶם
 כָּח לַעֲמֹד בְּהִיבֵל הַמֶּלֶךְ לְשִׁרְתּוֹ אֲשֶׁר הוּא דְבַר גְּדוֹל וְקִשָּׁה מֵאֵד וּמִסוּקָן
 כִּי עֲבֹדַת הַמַּלְכִים כִּמְשַׁל לְרִכִּיצַת הַסְּפִינּוֹת כִּי כִּאֲשֶׁר זַעַף הִיֵּס וְסַעֲרַת
 גְּלוּי הוּא גְּדוֹל וְשֵׁס יִרְאָה מַעֲשֵׂה ה' כִּי נוֹרָא הוּא כְּכֹה חֲמַת מוֹלֵךְ מִלֵּאכֵי
 מוֹת וּלְכַן הַמְּשִׁרְתִים חוֹתֵם צְרִיךְ שִׁיחֵי לֵלֵט כָּח לְסַצוֹל לְצַלְתֵי יִרְקוֹ
 וַיִּתְּפַטְטוּ וַיִּצְאוּ בְּנִקְצִיָּהֶם * וּלְסַצוֹל הַעֲמִידָה הַתְּמִידִית וְדַבְרֵי רַבִּים
 כְּאֵלֶּה * וּלְלַמְּדֵם סֵפֶר * רוֹצֵה לֵאמֹר שִׁיחֵי גַם כֵּן לֵהֶם כָּח לְסַצוֹל
 הַעֲיוֹן בְּלִמִּידַת הַחֲכָמוֹת הַעֲיוֹן הַתְּמִידִי מִתֵּישׁ הַכַּח וּלְסַצוֹל הַעֲיוֹן בְּלִמִּידַת
 לְשׁוֹן כְּשָׂדִים וְהוּא רִמּוֹ לְלִמִּידַת הַדְּתוֹת וְהַנְּמוּסִים וְהַמְּלָאכּוֹת וְתַחֲצוּלוֹת
 הַמְּלַחְמָה מֵהַשְׁכַּל הַמַּעֲשֵׂי אֲשֶׁר הִיָּה לְצַבְלִיָּים צַלְשׁוֹנֵם לְשׁוֹן כְּשָׂדִים * (ה) וַיִּמָּן
 לֵהֶם וְגוֹמַר וְשֶׁהַמֶּלֶךְ יִכֵּן לֵהֶם מַכָּה יִפֶּה דְבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ מִפֶּתּוֹ וּמֵיַיִנוֹ אֲשֶׁר
 הִיּוֹ הַיּוֹתֵר טוֹבִים שְׁצַמְלָכוֹת * וְכֹכֵה יִתְגַּדְלוּ שְׁלֵשָׁה שָׁנִים לִמְעַן יִשְׁתַּלְּמוּ
 בְּשְׁלִימוֹת גְּדוֹל לְכַחוֹת מִקְצָתָם וַיַּעֲמֵדוּ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ לְשִׁרְתּוֹ * אֲשֶׁר צְדָרֵךְ
 טַצַּע הִיָּה הַכְּרַח שִׁיחֵי שְׁלֵמִים הֵן מֵאֵד טַצַּע חוֹמָתָם שֶׁהִיא הַשְּׁלִימָה
 שְׁצַחוֹמוֹת הֵן מֵאֵד טַצַּע אֲצוּתָם שֶׁהִיָּה הַמִּיּוֹסָם שְׁצַחוֹמָה מִן זֶרַע הַמְּלוּפָה
 וְהַפְּרַתְמִים * הֵן מֵאֵד תְּכוּנַת אִיבְרִיָּהֶם וּמִרְאִיתָם הַשְּׁלִימָה הַמּוֹרָה עַל
 שְׁלִימוֹתָם הֵן מֵאֵד שְׁכַלְס וְהֵן מֵאֵד כַּחַם וְהֵן מֵאֵד מֵאֲכַלְס וְשִׁתִּיָּתָם *

באור

שִׁישׁ לֵהֶם יִדְעַת הַמוֹשְׁכָלוֹת וְעַל הַב' יֵאמַר וּמִבְּנֵי מַדְעֵי
 שִׁישׁ לֵהֶם כָּח וְהַכְּנָה לְקַבֵּל שְׁלִימוֹת הַמוֹשְׁכָלוֹת הֵהֶם * (ה)
 וַיִּמָּן לְשׁוֹן הַזְּמִנָּה * כִּמוֹ וַיִּמָּן ה' אֱלֹהִים דִּיוֹנָה * וְזָכַר
 הַכְּתוּב כִּי רָצוֹן הַמֶּלֶךְ וְכוּוֹנְתּוֹ בְּמִצּוֹת הַבָּאֵת הַיְלִידִים הִיתָה *
 שִׁיחֵי מוֹזוּמִיִּים לְכַלְכַּלְס כְּמֵאֲכַל וּמִשְׁתָּה מִשְׁלַחַן הַמֶּלֶךְ
 מִשְׁךְ שְׁלֵשׁ שָׁנִים * לִמְעַן יִהְיוּ בְּרִיאִים וְטוֹבֵי מִרְאָה כְּרָאוּי
 לְמִשְׁרַתֵי פָנֵי הַמֶּלֶךְ * וּמִקְצָה הַיְלִידִים הַרְּאוּיִים יוֹתֵר * יַעֲמֵדוּ

דניאל א

יעמדו לפני המלך: (ו) ויהי בהם מבני יהודה
דניאל חנניה מישאל ועזריה: (ז) וישם להם
שר הסריסים שמורת וישם לדניאל בלְטַשְׁאֶצֶר
ולחנניה שדךך ולמישאל מישך ולעזריה עבד נגו:
(ח) וישם דניאל על-לבו אשר לא יתנאל
בפת-בג המלך וביין משתיו ויבקש משר הסריסים
אשר לא יתנאל: (ט) ויתן האלהים את-דניאל
להסד ולרחמים לפני שר הסריסים: (י) ויאמר
שר הסריסים לדניאל ירא אני את-אדני המלך
אשר מנה את-מאכלכם ואת-משתיכם אשר
למה יראה את-פניכם ועפים מן-הילדים אשר

פירוש אבן יהויה

(ו) ויהי בהם מבני יהודה וגומר ספר שהיה בהם היינו צלדים
הנזכרים מבני יהודה אשר לקח אליו אשכנז כדבר המלך ארבעה
שלמים מאד היינו דניאל חנניה מישאל ועזריה: (ז) אשר לנוחו
אומר אשכנז היותם ראויים לעמוד לפני המלך לשלימותם שינה את
שם וישם להם שמות מאלהי הקרן לכבוד ולתפארת: (ח) וישם
דניאל וגומר הנה גאולה גדולה ותשובה היתה לדניאל וחזיריו עלותם
במעלה רמה לאכול חסת צג ויין חסתה מלך גדול כנצודנאצר ועם כל
זה למטן ה' ותורתו הסכים הוא וחזיריו לצלתי התנאל צנאולה והישועה
כזאת ולקדש את ה' ולסבול המיתה צטרס יטנכו פיהם במחלות
אסורות - ולהיות כי דניאל היה היותר שלם מכלם והוא היה אשר
העיר הדבר וחזיריו נתפתו אחריו לכן צראשונה התיחס לו לצדו הפעל

באור

לפניו לשרתו: פת בג, שם מאכל מלך בלשון כשרים
(רשי'): (ו) ויהי בהם, בשבויי ישראל. שמות, כן
דרך מלכי קדם להחליף שמות עבדיהם המובאים מארצות
אחרות, כמו שעשה פרעה ליוסף: (ח) יתגאל, ענינו
מגועל בחלוף ע"ז בא"לף. וב"יין משתיו, כי דרכם הי'
להת מכל מאכלם ומיינם לע"ז: (ט) לפני שר הסריסים

ביים קעניגע ערהאלטן זאללן. (ו) מאן פֿאנד אונטר אנ-
 דערן בעזאנדערס דניאל, חנניא, מישאל אונד עזריה, פֿאן
 דען זעהנן יהודה'ס; (ז) דענען דער אויפֿזעהר דער פֿער-
 שניטטנען פֿאלגענדע נאמן ביאלעגטע: דען דניאל נאנטע
 ער בלטשאצר, דען חנניא חדרך, דען מישאל מישרך אונד
 דען עזריה עבד נגו. (ח) דא זיך נון דניאל פֿארגענאממן
 האטטע, זיך ניכט דורך דיא קעניגליכע טאפֿעל = שפיזע,
 נאך דורך דעסן מונדוויין פֿעראונרייניגן צולאסן, זא שטעלל-
 טע ער דיס דעם אויפֿזעהר דער פֿערשניטטנען פֿאר. (ט)
 גאטט לים דניאל צוואר ביים אויפֿזעהר דער פֿערשניטטנען
 גונסט אונד געוואגענהייט פֿינדן; (י) אינדעסן זאגטע
 דויר צו דניאל: מיר באנגט'ס פֿאר מיינס העררן דעם קע-
 ניגע, דער דען אונטערהאלט פֿיר אייך בשטיממט האטטע;
 פֿענדע ער נון אייער אנזעהן שלעכטר, אלס דאז דער קנאבן
 אייערס גלויכן — ווארום וואללט איהר שולד זיין, דאס

פירוש אבן יחיאל

הנאות שלו. ואמר קך לו ולחזיריו יחד. ובראשונה ציקס דניאל
 צתפלה ותחנונים משר הסרוסים החמונה על ככה שלח יכריחהו
 להתנאל. (ט) מה שהיה מההכרת שהשר ההוא יכעס עליו וילסינהו
 אל המלך הן מפני ההבזה אל כבוד המלכות משר הילך מסכן וכבוד
 הלו צוה צדקותו מחבלו ומסתהו. והן מפני היראה מהמלך כן
 יענישהו צדקותו כי לא ילא אל הים תכליתו המוכן מכל הסבות בהגדר
 המחבל ומסתה הטוב משר יעמיד הגוף וכליו על מתכונתם למען
 ילאו פעולות הסכל שלימות. מה שתן ה' את דניאל לחסד לפני השר
 ולא הלסינו מפני אהבתו אל המלך וגם מפני היראה לא הלסינו. (י)
 ואמנם אמר אליו בלתי עשותו כדברו ליראו מהמלך בהתראות העדר

באור

ולא הלשין למלך דבר דניאל, רק דבר אתו דברי טעם,
 (י) אשר למה, טעם אשר פרה כטעם כי, יחס חסכה,
 וענינו כמו שלמה אהיה כעוטיה (שיר א ה). בגילכם
 אין לו בן גילו במקרא אך בתלמוד וענינו מגמתכם ודומיכם.
 וחיבתם, מגזרת חבולתי חוב והם שני בנינים ושרשם
 כמו קום עם קים פורים האלה (רא"ב) הזרעונים, מיני

דניאל א

איך ביים קעניגע מיין לעבן פֿערווירקט האבן זאלל? (יא)
דניאל שפראך הירוויף מיט דעם מלצר, דען דער אויפֿזעהער
דער פֿערשניטטן איבר דניאל חנניא מישאל אונד עזריה
גזעטצט האטטע: (יב) „פֿערזוכע עס (זאגטע ער) מיט
דיינן דיהנערן, צעהן טאגע לאנג, לאס אונס הילזן: פֿריכט
טע צו אונזרער שפייזע, וואסר צו אונזרם טרונקע רייכן,
(יג) אונטרזוכע דאן, אב וויר אדר יענע קנאבן, דיא דיא
קעניגליכע טאפֿעל = שפייזע געניסן, איין בעסרעס אנועהן
האבן; אלסדאן פֿערפֿאהרע מיט דיינן דיהנערן, וויא דוא
עס פֿינדן ווירסט“ (יד) דיזר גהארקטע איהנן הירין, אונד
שטעללטע צעהן טאגע לאנג איינן פֿערזוך מיט איהנן אן: (טו)
אלס נון דיזע צייט צו ענדע וואר, זא פֿאנד מאן, דאס זיא
איין ווייט בעסרעס אנועהן אונד איינע שטערקע לייבעס-
בעשאפֿענהייט האטטן, אלס יענע קנאבן, דיא פֿאן דער
טאפֿעל דעם קעניגס גשפייזט ווארדן. (טז) הירוויף בע-
הילט דער מלצר דיא פֿיר זיא בשטימטע שפייזע אונד
טראנק פֿיר זיך, זיא אבר אונטרהילט ער שטעטס מיט
הילזן = פֿריכטן. — (יז) אויך פֿערליה גאטט דיזן פֿיר
קנאבן איינזיכט אונד פֿרשטאנד, זא דאס זיא אין אללן
שריפֿטן אונד וויסנשאפֿטן קעננטנים ערלאנגטן; אונד דניאל
בזאנדערס פֿערשטאנד זיך אויף גזיכט = אונד טרוימדייטונן.

פירוש אבן יהייא

התכלית אשר למענו נתנו במשמרת בידו (יא) ויאמר דניאל אל
המלצר וגומר נראה שאמרו רבות דניאל כי שר הסרססים לא שמע אליו
דבר כדברים ההם עם המלצר אשר היה עבד השר ההוא והפקיד עליהם
ועל מחלס ומשתיהם וגם הוּם ענה כדבריו ליראתו מהשר ומהמלך.
(יב) וזו חמר דניאל חליו שינסה עשרה ימים שהוא שליט המדע
אשר בזמן הלו יתראה ההפעלות שיעשה בהם אם טוב ואם רע באכלס
מן הזרועים והוא כל מיני קטנית ובסתות המים. (יג) ויראה
מרתיהם ומראה שאר הילדים האוכלים המפונגים וכאשר יראה כן

באור

קטניות ופולים. (יא) מלצר, הסודר המנורו והקערות
שקוראין מאישטר באלה (Maitre valet אבער בדיהנער)

בְּגִלְכֶם וְחִנְכֶם אֶת-רֵאשֵׁי לְמַלְכָּה: (יא) וַיֹּאמֶר
 דָּנִיֵּאל אֶל-הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מָנָה שָׂרֵי הַסְּרִיסִים עַל-
 דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׂאֵל וְעֻדְיָה: (יב) גַּם-גָּא אֶת-
 עַבְדֶּיךָ יָמִים עֲשָׂרָה וַיִּתְּנוּ-לָנוּ מִן-הַזֹּרְעִים וְנֹאכְלָה
 וּמִיִּם וּנְשָׂתָה: (יג) וַיֵּרְאוּ לַפְּנֵיךָ מֵרְאִינוּ וּמֵרְאֵה
 הַיְלָדִים הָאֹכְלִים אֶת פֶּת-בֶּגְדֵי הַמֶּלֶךְ וּכְאֲשֶׁר תִּרְאֶה
 עֹשֶׂה עִם-עַבְדֶּיךָ: (יד) וַיִּשְׁמַע לָהֶם לְדָבַר הַזֶּה
 וַיִּנְסֶם יָמִים עֲשָׂרָה: (טו) וּמִקְצֵת יָמִים עֲשָׂרָה נִרְאֶה
 מֵרְאִיָּהֶם טוֹב וּבְרִיאֵי בָשָׂר מִן-כָּל הַיְלָדִים הָאֹכְלִים
 אֶת פֶּת-בֶּגְדֵי הַמֶּלֶךְ: (טז) וַיְהִי הַמֶּלֶךְ נֹשֵׂא אֶת-
 פֶּת-בְּגָדָם וַיִּין מִשְׁתִּיָּהֶם וַנִּתֵּן לָהֶם זֵרְעִים: (יז)
 וְהַיְלָדִים הָאֵלֶּה אֲרַבְעָתָם נָתַן לָהֶם הָאֱלֹהִים מִדָּע
 וְהַשְּׂכָל בְּכָל-סֵפֶר וְחֻכְמָה וְדָנִיֵּאל הַבֵּן בְּכָל-חֻזֵּן

פירוש אבן יהוה

יעשה כי חולי מראיתם תהיה יותר חשובה מהם (יד) מה שכן
 עשה וישמע לקולם (טו) וזה שגמח האל ית' צארכות נראה מראיהם
 טוב ונכמות היו צריאי צער מכל שחר הילדים (טז) והתמיד
 לעשות כן המלך והיה נושא את פת צגם ויין משתייהם ונותן להם
 זרעונים (יז) וחולת כי הילדים האלה מרצעתם צהשגמח ה' היו
 שלמים צדצרים הגוסניים ציופי וצריאות מכל הזולת עוד היו
 שלמים וזהם צדצרים הרוחניים וזה לצוטחם צה' ולקדשם את שמו כי
 נתן להם החלמים מדע מהשכל המעשי בכל ספר והשכל מהשכל העיוני
 בכל חכמה ודניאל שהיה השלם שבכלם הגיע לקצה הגבול הנצחוי והבין
 בכל חזון וחלומות (יח) ולמקצת הימים אשר אמר המלך להציאם

באור

(מרשי) ולפי פשוטו שם איש פרס (יג) וכאשר תראה
 כפי אשר תראה עשה (רשי) (טו) נראה מראיהם טוב
 כי כל מאכל האוה לנפש מחזיק ומבריא הבשר (מראבע)

דניאל א ב

וְחַלְמוֹת: (יח) וְלִמְקַצֵּת הַיָּמִים אֲשֶׁר-אָמַר הַמֶּלֶךְ
לְהֵבִיאֵם וַיְבִיאוּם שָׁר הַסְּרִיסִים לִפְנֵי נְבֻכַדְנֶצַּר: (יט)
וַיְדַבֵּר אֲתָם הַמֶּלֶךְ וְלֹא נִמְצָא מִכֻּלָּם כְּדָנְיָאֵל הַחֲנֻנִיָּה
מִיִּשְׂאֵל וְעֻזְרִיָּה וַיַּעֲמֵדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: (כ) וְכָל דְּבַר
חֲכָמַת בִּינָה אֲשֶׁר-בִּקֶּשׂ מֵהֶם הַמֶּלֶךְ וַיִּמְצְאוּם עֹשֵׂי
יְדוּת עַל-כָּל-הַחֲרָטְמִים הָאֲשָׁפִים אֲשֶׁר בְּכָל-
מַלְכוּתוֹ: (כא) וַיְהִי דָנְיָאֵל עַד-שְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ
הַמֶּלֶךְ:

ב

(א) וּבְשָׁנַת שִׁתִּים לְמַלְכוּת נְבֻכַדְנֶצַּר חָלַם נְבֻכַדְנֶצַּר
חֲלָמוֹת וַתִּתְּפַעֵם רוּחוֹ וַשְּׁנָתוֹ נִהְיָתָה

פירוש אבן יהי"א

שהם שלשה שנים. ונטרם כלות הימים ההם רק קצתם השר
הסריסים הביאם מעצמו לפני המלך דראותו את שלימותם. (יט)
ודבר אתם המלך ולא נמצא מכלם שלמים כאלו הארבעה ולכן המלך
החזיקם לעמוד לפניו. (כ) ולא די שהיו חכמים מכל שאר הילדים
אבל בכל דבר חכמה מאשר למדו. ובינה מאשר היו מצינים מעצמם
ומוציאים דבר מתוך דבר אשר ביקש מהם המלך מאת עשר ידות על
כל החרטומים והאשפים אשר בכל מלכותו. וחרטומים הם החכמים
בשכל עיוני. והאשפים הם החכמים בשכל המעשי. (כא) ויהי
דניאל עד שנה אחד וגומר ספר כי היה דניאל עומד בחצר המלכות
בבבל עד שנת אחת לכורש כל המלכים כדוהו לחכמתו ולא יצא

באור

(יה) ויביאם, עם אחרים. (כ) עשר ידות, מספר
ההפלגה בל"ע כמו מעשרה שליטים. החרטמים
ואשפים, עיי' להלן ב' ב'. (כא) עד שנת אחת לכורש
בחצר המלכות בבבל.